

Tradiții și obiceiuri în luna lui Brumărel

„Acolo, la munte, noi nu cunoaștem stăpân, nici nu obijduim pe semenii noștri. Trăim în frăție, după datină și dreptate” (M. Sadoveanu)

Tradiția înseamnă legătura cu trecutul. În credințele și obiceiurile românilor, transmise din generație în generație, se păstrează dorința de a ne defini pe noi ca popor. Datinile țin de marile momente ale trăirii: naștere, nuntă, moarte; de ritmurile anotimpurilor; de dorința de a lucra pământul și de a-l face să rodească. Obiceiurile agrare sunt o serie de practici frumoase și magice determinate de timp. Cele desfășurate de om în luna octombrie sunt specifice perioadei de trecere de la toamnă la iarnă: se strâng roadele de pe câmp, livezi și vii; se continuă semănăturile de toamnă; se deschid țarinile pentru pășunatul devălmaș, împerecherea oilor și pornirea turmelor spre locurile de iernat; se valorifică produsele în târguri și iarmaroace.

Luna octombrie, denumită în popor „Brumărel” sau „Promorar” anunță primele brume și apropierea iernii. Ca și luna ianuarie, luna octombrie, în anul calendaristic, începe în aceeași zi a săptămânii, cu excepția anilor bisecți.

Peisajul spiritual al lunii cuprinde practici și sărbători religioase specifice perioadei de trecere de la toamnă la iarnă cum ar fi: Procoară; Vinerea Mare; Sfârșitul Verii lui Mioi; Vara lui Sâmedru; Lucinul; Sâmbăta Morților; Moșii de Toamnă; Focul lui Sâmedru; Sâmedru; Sfânta Cuvioasă Parascheva; Sfântul Mare Mucenic Dumitru Izvorătorul de Mir și Sfântul Dimitrie cel Nou.

1 Octombrie - Procoarele. Această sărbătoare se ține pentru ca să fie ferite de foc recoltele și casele; să fie apărate vitele; femeile postesc pentru sănătatea copiilor; fetele care speră să se mărite ajunează, apoi mănâncă o jumătate de turtiță sărată, cealaltă jumătate o pun sub pernă pentru a-și visa ursitul.

În această zi se scot icoanele din casă, se duc la câmp și se stropesc cu aghiasmă.

8 Octombrie - Vinerea Mare; este vinerea dinaintea Sfintei Parascheva și, în această zi, se postește și nu se lucrează pentru a avea o bună sănătate, avere și noroc în căsnicie.

14 Octombrie - Sfânta Cuvioasă Parascheva; Nunta Oilor; Sfârșitul verii lui Mioi.

În fiecare an, Biserica Ortodoxă de pretutindeni prăznuiește pe Cuvioasa Parascheva, dar, în mod deosebit, ea este cinstită în Moldova, deoarece de 350 de ani moaștele ei se găsesc la Iași, în Catedrala Metropolitană, aduse de domnitorul Vasile Lupu la 13 iunie 1641.

Sfânta Parascheva este un izvor de binecuvântare și însănătoșire pentru toți cei care o cheamă în rugăciune să fie mijlocitoare către Preaslăvitul Dumnezeu.

Este cunoscută în popor cu numele de „Sfânta Vineri”.

Acum se îngroapă vara dorindu-se ca anul ce vine să fie roditor. Cum va fi vremea în această zi așa va fi până la Sfântul Dumitru și în celelalte sărbători ale anului. Dacă oile dorm îngrămădite, iarna va fi grea, iar dacă dorm împrăștiate, iarna va fi ușoară; ciobanii nu cioplesc ca să nu iasă mieii târcați. După această zi se amestecă oile cu berbecii de prăsilă.

Se postește, nu se coase, nu se toarce pentru a fi ferit de dureri de cap și boli; poamele cu simbolul

crucii, cum ar fi nucile, nu se mănâncă.

18 Octombrie - Lucinul este o sărbătoare pastorală dedicată unei divinități protectoare a lupilor. Este celebrată în perioada constituirii haitelor în vederea reproducerii. Lupii sunt considerați a fi cele mai temute fiare de pe plaiurile carpatice. Pentru prevenirea stricăciunilor provocate de aceștia se efectuau diferite practici magice și se interziceau activitățile de prelucrare a lânii și a pieilor animalelor.

25 Octombrie - Focul lui Sâmedru - Moșii de toamnă și Ajunul Sfântului Mare Mucenic Dumitru Izvorătorul de Mir.

Sâmedru este un zeu al Panteonului românesc, patronul păstorilor, care este incinerat simbolic la Focul lui Sâmedru, un ceremonial nocturn, de înnoire a timpului calendaristic, la care participă întreaga suflare a satului în jurul unui imens rug funerar, aprins, pe înălțimi, de către flăcăi.

În timpul ceremoniei, pe coastele dealurilor se rostogolesc roți de car în flăcări, înfășurate în paie. Se strigă: „Hai la Focul lui Sâmedru!”

La petrecerea nocturnă, băieții și fetele sar peste foc pentru a fi sănătoși sau pentru a se căsători. Femeile împart celor prezenți colaci, țuică, nuci, mere, prune uscate, struguri. La plecarea spre case sătenii iau tăciuni stinși și-i aruncă pe pășuni, prin grădini și livezi pentru spor și rod bogat în noul an.

Focul mai are menirea de a alunga duhurile rele și de a încălzi morții. Pentru cei decedați se fac pomeni.

Dacă gutuii și nucii au dat rod bogat se spune că iarna va fi grea.

26 Octombrie - Sâmedru; Sfântul Mare Mucenic Dumitru Izvorătorul de Mir. Acesta a trăit în vremea Împăraților Dioclețian și Maximilian care, cunoscându-i înțelepciunea, l-a făcut voievod în locul tatălui său. Aflând că voievodul Dumitru este creștin, a poruncit să fie închis în temniță și străpuns cu sulițe.

În loc de sânge, din trupul martirului a ieșit mir frumos mirositor.

În această perioadă încep să cadă frunzele copacilor, iar oamenii de la sate fac previziuni legate de iarnă. Un cer senin și lună plină prevestesc o iarnă moinoasă; un cer înnorat, vânt și ploaie prevestesc zăpezi mari, ger și iarnă lungă, iar luna nouă arată că iarna va fi scurtă și ușoară. Ciobanii își pun dulamele (cojoacele) între oi; dacă se așează o oaie neagră, iarna va fi ușoară; dacă se așează o oaie albă, iarna va fi grea.

La Sâmedru este perioada în care se încheie socotelile pentru înțelegerile făcute în urmă cu șase luni.

Iată ce ne spune despre această sărbătoare folcloristul Constantin Brăiloiu: „Sărbătorește-l bine, nu lucra deloc, încheie socotelile cu ciobanii care ți-au ținut oile peste vară, cinstindu-l după obiceiul Răscolului. Sâmbăta, fiind ziua soroacelor, lichidează toate celelalte învoieli și încheie altele, cu adălmașuri și veselie - arvuna te leagă, plata te scapă. Dar nu uita: cine-a luat pe datorie, plătește de două ori”.

27 Octombrie - Sfântul Dimitrie cel Nou sau Basarabov. Este cunoscut în popor ca și ocrotitorul Bucureștiului. S-a născut într-un sat pe nume Basarabov. Provenea dintr-o familie săracă. Tradiția spune că Dimitrie cel Nou s-a retras într-o peșteră unde era o mănăstire. Aici ducea o viață singuratică, de rugăciune și înfrânare.

Moaștele Sfântului Dimitrie cel Nou au fost aduse în Țara Românească și au fost așezate în biserica Mitropoliei din București.

În această zi, în Muntenia, busuiocul este sfințit la biserică, apoi este dus acasă și legat la oglindă. Se spune că atâtea persoane câte or observa busuiocul, atâtea pretendenți vor fi pentru tânăra ce-și dorește să se mărite.

Existența unui popor este determinată de cultură și educație. Tradițiile și obiceiurile unui popor întrețin scânteia care aprinde, în inima noastră de români, dragostea de țară, de glie și de om. Și cum „veșnicia s-a născut la sat”, iată ce ne spune Lucian Blaga despre „Sufletul Satului”:

Copilo, pune-ți mâinile pe genunchii mei.

Eu cred că veșnicia s-a născut la sat,

Aici orice gând e mai încet,

și inima-ți zvâcnește mai rar,

ca și cum nu ți-ar bate în piept,

ci adânc în pământ undeva.

Aici se vindecă setea de mântuire

și dacă ți-ai sângerat picioarele

te așezi pe un podmol de lut.

Uite, e seară.

Sufletul satului fâlfâie lângă noi,

ca un miros sfios de iarbă tăiată,

ca o cădere de fum din streșini de paie,

ca un joc de iezi pe morminte înalte.

INDEPENDENȚA
ROMÂNĂ
*Independența
prin Cultură*

RODICA SUBȚIRELU

INDEPENDENȚA ROMÂNĂ

*Independența
prin Cultură*